

СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ БІОТКАНИН

Вінницький національний технічний університет
Державний університет «Житомирська політехніка»
Казахський національний дослідний технічний університет імені К.І. Сатбаєва

Анотація

Спектрофотометричні дослідження базуються на реєстрації відбитого або пропущеного випромінювання, що зазнало взаємодії з біологічною тканиною чи середовищем у широкому діапазоні довжин хвиль. Результатом цього дослідження є набір спектрів пропускання та відбиття, за якими визначають коефіцієнти відбивання та пропускання та розраховують оптичні параметри досліджуваного зразку.

Ключові слова: Спектрофотометричні дослідження, біомедичні зображення, неінвазивна біомедична діагностика, флоуметрія, фотоплетизмографія.

Abstract

Spectrophotometric studies are based on the detection of reflected or transmitted radiation that has interacted with biological tissue or the medium over a wide range of wavelengths. The result of this study is a set of transmission and reflection spectra, which determine the reflection and transmission coefficients and calculate the optical parameters of the test sample.

Keywords: Spectrophotometric studies, biomedical images, non-invasive biomedical diagnostics, flowmetry, photoplethysmography.

Вступ

Для реєстрації випромінювання використовують зазвичай використовують оптичні та волоконні системи, фотометричні головки на базі інтегруючої сфери або еліпсоїдальних рефлекторів.

У залежності від обраної оптичної схеми, можуть використовуватись ті чи інші математичні моделі. Найбільш універсальними при використанні інтегруючої сфери є методи на основі теорії Мі, додавання-помноження, інверсного Монте Карло, що реалізовані та доступні для практичного використання. При еліпсоїдальній рефлектометрії використовують інверсний метод Монте Карло з урахуванням конструктивних параметрів еліпсоїду обертання. Інші математичні методи (потоккові моделі Кубелки-Мунка, дифузійне наближення, метод сферичних гармонік та ін.) використовуються для біологічних середовищ зі звуженим діапазоном оптичних властивостей.

Методи спектрофотометрії використовуються в різних галузях неінвазивної біомедичної діагностики (рис.1.). Вони мають ряд переваг над іншими методами (рентгівськими, електричними, ультразвуковими та ін.), оскільки низькоінтенсивне лазерне випромінювання, яке використовується в даному випадку, не здійснює такого впливу, що може негативно впливати на організм людини чи вносити негативний фактор (похибку) в отриманні результати досліджень.

Найбільш поширеним та розвиненим методом в сучасній неінвазивній спектрофотометрії є пульсоксиметрія, що дозволяє визначити частоту пульсу та кисневу сатурацію артеріальної крові. Прилади та системи даного класу використовуються при тривалому моніторингу та одноразово [1, 2].

Методи лазерної доплерівської флоуметрії [3] вимірюють частотні ритми і швидкість капілярного потоку крові в мікроциркулярному руслі біологічної тканини. На даний час основною проблемою при їх використанні є погана стійкість до негативних зовнішніх факторів, тому в деяких країнах вони на етапі наукових експериментальних досліджень [1].

Досить перспективними є методи лазерної дифузійної томографії (ЛДТ), які базуються на просвічуванні лазерним випромінюванням м'яких тканин пацієнта та за допомогою математичної обробки дозволяють отримувати зображення структури тканини та внутрішніх неоднорідностей [1]. Саме на цьому методі базується робота оптичних мамографів [4,5]. На даному етапі даний метод також на експериментальному етапі.

Ще одним видом томографії є когерентна оптична томографія, яка застосовується для прецизійного сканування верхніх шарів тканин, особливо слизових оболонок органів (гінекологія, ендоскопія) [1,6].

Також перспективним напрямком є лазерна флуоресцентна діагностика, яка поділяється на два великі класи. Перший клас пристроїв забезпечує визначення природної світимості біологічного об'єкту, а другий – реакцію біологічного об'єкту на введену дозу флуоресцентної речовини під впливом низькоінтенсивного лазерного випромінювання. Найбільш часто флуоресцентна діагностика використовується в онкології. Однак, внаслідок того, що гнійні, опікові та деструктивно-запальні процеси також супроводжуються зміною флуоресцентної активності клітин тканин, область застосування цих методів в медицині значно ширше [1].

Рис.1. Методи неінвазивної біомедичної діагностики [6]

Досить новими напрямками використання неінвазивних спектрофотометричних методів є оптична оксиметрія та фотоплетизмографія. Перший напрямок відрізняється від пульсової оксиметрії тим, що використовується немодульоване випромінювання, яке дозволяє визначати артеріально-венозну сатурацію крові. Другий напрямок використовує графік пульсової хвилі периферичного кровообігу для аналізу складного комплексу частотного ритму, що складається з кардіоритму, дихального ритму, добового ритму активності та ін. [1].

Висновки

На основі проведеного теоретичного аналізу спектральних властивостей біологічних середовищ та на прикладі модельного експерименту отримано наступні висновки:

- Наведено особливості експериментальних досліджень методами еліпсоїдальних рефлекторів.
- Описано принцип роботи програмного середовища «BT_Mod», визначено вхідні дані для моделювання та тип результатів, які необхідно отримати.
- Розглянуто особливості роботи програмного середовища «Iris» та запропоновано етапи проведення обробки фотометричних зображень плями розсіяння.
- Визначено передумови та запропоновано проведення експериментальних досліджень.

Таким чином, достовірність отриманих результатів буде більш прийнятною при порівняльній оцінці оптичних параметрів, обчислених в рамках різних математичних моделей, що є подальшим кроком в дослідженнях з використанням еліпсоїдальної рефлекторної фотометричної системи.

Список використаної літератури:

1. Неинвазивная оптическая и лазерная медицинская диагностика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.medphyslab.org/Cr_r_ond_1.htm
2. Рогаткин Д.А. Физические основы оптической оксиметрии / Д.А. Рогаткин // Медицинская физика. – 2012. – №2. – с. 97 – 114.
3. Ding H. Non-invasive prediction of hemoglobin levels by principal component and back propagation artificial neural network / H. Ding, Q. Lu, H. Gao, Z. Peng // OSA. – vol.5, no.4. – 2014. – Pp.1145 – 1152.
4. Ven S. Diffuse optical tomography of the breast: initial validation in benign cysts / S. Ven [et. el] // Mol Imaging Biol. – 2009. – №11(2). – Pp.64–70.
5. В.П. Кожум'яко, Н.І. Заболотна, Б.П. Олійніченко, Оптичні томографи: Проблеми та перспективи застосування в мамології // Біомедичні оптико – електронні системи та прилади- 2009. - С. 153-163.

6. Тучин В. В. «Оптическая биомедицинская диагностика» В 2 томах / В. В. Тучин. – Москва: Физмалит, 2007. – 560 с.
7. Безуглий М.О. Особливості виготовлення еліпсоїдальних рефлекторів фотометрів / М.О. Безуглий, І.І. Синявський, Н.В. Безугла, А.Г. Козловський // Вісник НТУУ «КПІ». Серія Приладобудування. – 2016, №2 (52). – С.76-81.85
8. Безуглий М.О. Контроль форми еліпсоїдальних рефлекторів біомедичних фотометрів / М.О. Безуглий, Лінючева О.В., Безугла Н.В., Бик М.В., Костюк С.А // Вісник НТУУ «КПІ». Серія Приладобудування. – 2017, №1 (53). – С.62-69.
9. Prahl S. A. A Monte Carlo Model of Light Propagation in Tissue / S. A. Prahl, M. Keijzer, S. L. Jacques, A. J. Welch // Dosimetry of Laser Radiation in Medicine and Biology, SPIE Institute Series. – 1989. – vol. 5, – Pp. 102–111.
10. Hall G. Goniometric measurements of thick tissue using Monte Carlo simulations to obtain the single scattering anisotropy coefficient / G. Hall, S. L. Jacques. // Biomedical optics express. – 2007. – no.11. – Pp. 2707–2719.
11. Software «IRIS» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.astrosurf.com/buil/iris-software.html>.
12. Binding J. Brain refractive index measured in vivo with high-NA defocus-corrected full-field OCT and consequences for two-photon microscopy / J. Binding, J. B. Arous, J.-F. Léger, S. Gigan, C. Boccara, L. Bourdieu // OPTICS EXPRESS. – 2011. – No. 6 (19). – Pp. 4833 – 4847.
13. Pavlov S. V. Information Technology in Medical Diagnostics //Waldemar Wójcik, Andrzej Smolarz, July 11, 2017 by CRC Press - 210 Pages.
14. Wójcik W., Pavlov S., Kalimoldayev M. Information Technology in Medical Diagnostics II. London: (2019). Taylor & Francis Group, CRC Press, Balkema book. – 336 Pages.
15. Optiko-electronny zasoby diagnostuvannya periferichnogo krovoobigu z pidvishenoyu dostovirnostyu (Monographia) / [Pavlov S.V., Kozlovskaya T.I., Vasilenko V.B.] – Vinnytsia: VNTU, 2014. – 140 s.
16. Fizichni osnovy biomedichnoi optiki dostovirnostyu (Monographia) / [Pavlov S.V., Kozemiako V.P., Kolisnik P.F., Kozlovskaya T.I., Dumenko V.P.] – Vinnytsia: VNTU, 2010. – 155 s.

Хоменко Жанна Миколаївна – к.т.н. ст.викладач кафедри Біомедичної інженерії та телекомунікацій. Державного університету «Житомирська політехніка»

Наукові інтереси: біорадіолокація, математичні методи оптимізації, кінцеві пристрої абонентського доступу, Тел.:0974402428, E-mail:joanekhomenko@gmail.com

Павлов Сергій Володимирович - д.т.н., професор кафедри біомедичної інженерії Вінницького національного технічного університету

Зильгараева Алія Килишбаївна – аспірант Казахського національного дослідного технічного університету імені К.І. Сатбаєва

Чанхао Юй - аспірант кафедри біомедичної інженерії Вінницького національного технічного університету

Khomenko Zhanna - Ph.D. Senior Lecturer of the Department of Biomedical Engineering and Telecommunications. Zhytomyr Polytechnic State University

Research interests: bioradar, mathematical optimization methods, subscriber access end devices, Tel .: 0974402428, E-mail: joanekhomenko@gmail.com

Pavlov Sergii - Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Biomedical Engineering, Vinnytsia National Technical University

Zilgaraeva Aliya - graduate student of the Kazakh National Research Technical University named after KI Satbayeva **Changhao Yu** - Postgraduate Student, Department of Biomedical Engineering, Vinnytsia National Technical University